

ACHTERGROND

De stad als strijdperk in tijden van crisis

Dit is een tijd van hyperglobalisering, waarin steeds meer problemen grens overstijgend zijn. De wereld kampt met een reeks permanente crises en uitdagingen: de klimaatcrisis; de macht van tech-giganten met vergaande gevolgen door hun groeiende controle over onze 'big' data en voor de verspreiding van (nep)nieuws; de financiële globalisering die landen en steden overlevert aan 'de' financiële markten, met als gevolg bijvoorbeeld een race to the bottom als het gaat om belasting- en andere voordelen voor multinationals om investeringen aan te trekken; en de hegemonie van 'de markt' met als gevolg toenemende ongelijkheid en 'flexibele' banen.

De groeiende onzekerheid die dit alles met zich meebrengt voor veel mensen, wordt versterkt door de democratische crisis die het gevolg is van een Europa dat zich eenzijdig op marktwerking en vrijheid van kapitaal richt. Een Europese ordening waarin economische groei slechts een deel van de bevolkingen ten goede komt. Waarin technocratische instituties nationale regeringen gevangen houden in een financieel-economisch model dat grote groepen buitensluit. Het gebrek aan greep op het eigen leven dat veel mensen voelen, wordt uitgebuit door nationalistische en rechts-populistische politici. De neoliberale eenheidsworst en nationalisme rukken op, ten koste van een Europa voor en van alle burgers.

Steden zijn de plek waar al deze crises en uitdagingen zich het meest extreem en direct doen voelen. Daar zie je het duidelijkst de sociaaleconomische ongelijkheid, de overname van binnensteden door een rijke bovenlaag en buitenlandse investeerders die het grootste deel van de winsten wegsluizen, de vervuiling, de onleefbaarheid die massatoerisme met zich meebrengt. Daar leven verschillende culturele, etnische en religieuze bevolkingsgroepen bij elkaar, en worden tolerantiegrenzen het scherpst uitgedaagd.

De stad als katalysator van politieke verandering

De stad en de gemeente zijn voor veel problemen en uitdagingen waar de huidige Europese maatschappijen mee worstelen ook het beste niveau om ze aan te gaan. Democratische legitimiteit en vertrouwen in de politiek kunnen hersteld worden, door burgers direct te laten participeren in de vormgeving van hun stedelijke leefomgeving en besluiten over de toekomst van de stad. Het gevoel van gemeenschap en solidariteit, uitgehold door individualisme en consumentisme, kunnen veel beter worden versterkt op buurtniveau. Culturele tegenstellingen kunnen worden overwonnen doordat mensen elkaar ontmoeten, in dialoog gaan, en solidaire structuren opbouwen. Steden kunnen in de praktijk beter nieuwe duurzame vormen van productie, bouwen en openbaar vervoer stimuleren. Op gemeentelijk niveau kan het 'commons' ideaal concreet worden vormgegeven, met solidaire wijkeconomieën en coöperaties in de zorg, duurzame energie en andere diensten. Stedelijke 'data commons' systemen kunnen worden opgezet, om niet afhankelijk te zijn van Google, Facebook of Airbnb.

In de stad, kortom, kan de politiek opnieuw uitgevonden worden. Uit de instituties, terug naar de buurt, het plein, de agora. Losgetrokken uit zijn eigen moeras, waarin steeds minder burgers geloven.

Wij laten ons inspireren door de veelbelovende initiatieven die plaatsvinden in steden als Madrid en Messina, waar bewoners meebeslissen over het gebruik van gemeenschapsgeld. Met participatieve begrotingen, via transparante 'open-source' platforms, zoals in Madrid, maar altijd ook in direct contact met de bewoners, om de toegang voor bijvoorbeeld ouderen en migranten te verzekeren. Door Napels, waar onder burgemeester Bruno De Magistris een 'Department of the Commons' is opgericht, met als eerste resultaat een wet die het mogelijk maakt om zeven grote gebouwen in collectief eigendom te geven. Deze 'liberated spaces' spelen een grote rol in het sociale leven in hun wijken. Zij zijn dus niet in 'publieke' handen (de staat of de stad), maar worden beheerd door de burgercollectieven zelf. Door de vele initiatieven op het gebied van een sociale en solidaire economie in diverse steden. Door Grenoble, waar burgemeester Eric Piolle een radicale vergroening van de stad doorvoert. Door burgerplatform Beirout Madinati (Beirout Mijn Stad), dat 30% van de stemmen kreeg in de laatste gemeenteverkiezingen en sterke buurtorganisaties heeft opgezet die de gepolariseerde context in de stad proberen te doorbreken. En natuurlijk door Barcelona, dat

participatie niet opvat als af en toe een inspraakavond, maar radicale democratie veel verder wil doorvoeren en daarnaast ook een 'feminisering van de politiek' voorstaat.

Stedelijk internationalisme

Een nadruk op de stad (of de regio) betekent niet dat we nog een extra exclusieve laag willen toevoegen aan een benauwd nationalisme – eigen stad, cultuur, belang eerst – maar juist dat we een opening willen creëren naar een nieuw progressief internationalisme dat een Europa van de burgers dichterbij brengt. Waar op nationaal niveau de staat een vacuüm laat, door zich steeds verder achter de dijken terug te trekken of jurisdictie uit handen te geven aan de Europese neoliberale instituties, willen wij als stedelijke actoren in dat gat springen.

Want lang niet alles is lokaal – of nationaal – op te lossen. Op nationaal niveau zit de politiek muurvast. Overall in Europa slinkt het midden, omdat de centumpartijen kiezen voor de vlucht vooruit, een verdieping van het neoliberale Europa, en grote groepen buitengesloten burgers achter de nationalistische reactie daarop aanlopen.

De verandering zal van onderop moeten komen. De processen die ervoor zorgen dat de macht steeds verder verschuift naar een abstract, transnationaal niveau, maken het nodig dat progressieve steden hun krachten ook op internationaal vlak bundelen. Dat zij hun ervaringen uitwisselen. Dat zij zich niet tegen elkaar laten uitspelen in de moordende concurrentie om het aantrekken van werkgelegenheid. En dat zij samen optrekken, een tegenwicht vormen tegen de internationale machten die hen in hun greep houden.

De Fearless Cities conferentie die het Barcelonese stadsbestuur van Barcelona en Comu in juni 2017 organiseerde, was een belangrijke stap in de vorming van een internationaal 'municipalistisch' netwerk. Wij willen daar graag een vervolg aan geven, bijvoorbeeld door in Amsterdam een internationale vervolgonferentie te organiseren, samen met maatschappelijke organisaties, buurtgroepen en andere partijen in Amsterdam. Wij willen actief de samenwerking zoeken met andere steden, zoals Barcelona en Napels, op thema's waar wij gezamenlijk mee worstelen. Wij willen helpen het netwerk te versterken dat al die goede initiatieven uitwisselt en verdiept, waarin steden van elkaar kunnen leren en samen nog betere alternatieven ontwikkelen. Wij willen maatschappelijke initiatieven en betrokken onderzoekers ondersteunen die zich voor deze transnationale stedelijke beweging willen inzetten.

Progressieve steden in Europa en daarbuiten hebben elkaar nodig om de strijd aan te gaan voor een meer inclusieve, verdraagzame, solidaire, duurzame, democratische orde, waarin economische bestaanszekerheid voor iedereen, een transparant en echt democratisch bestuur, vrijheid en mensenrechten, een leefbare stad en harmonieuze culturele verhoudingen centraal staan.

Wij zullen – in het stadsbestuur of in de oppositie – ons hard maken voor Amsterdam als Fearless City. Voor een rol als aanjager van lokale én Europese verandering. Amsterdam heeft als rebelse stad een traditie hoog te houden. Daarin vinden wij ons aan de zijde van Barcelona. Amsterdam kan en moet een 'city of change' worden, een actieve speler in het tegengaan van de grote problemen en tegenstellingen van deze tijd. Zo kunnen wij in de praktijk laten zien dat er wel degelijk een alternatief is voor de huidige economische en politieke orde. Een Fearless City zijn betekent ook dat wij met zelfvertrouwen, zonder angst voor de politieke en economische tegenmachten, onze idealen willen uitdragen en bevorderen, in solidariteit met de burgers van andere steden en gemeenten in Nederland en in Europa.